

**ECONOMY OF UKRAINE:
PROSPECTS FOR SUSTAINABLE DEVELOPMENT**

**ЕКОНОМІКА УКРАЇНИ:
ПЕРСПЕКТИВИ СТАЛОГО РОЗВИТКУ**

Україна перебуває у складних умовах війни, що негативно позначається на її економічному стані. Економіка є складним поєднанням процесів виробництва, збуту, розподілу та споживання товарів та послуг, які постійно потребують вирішення різноманітних проблем, і які особливим чином проявилися у воєнний період. З початком повномасштабного вторгнення потенційний ВВП суттєво знизився через значні втрати капіталу, робочої сили, розрив торговельних та логістичних зв'язків. Відновленню економіки України продовжують перешкоджати складна безпекова та загрозлива демографічна ситуації, дисбаланс ринку праці у контексті нестачі кваліфікованих працівників, а також російські обстріли енергетичної інфраструктури.

Сьогодні чіткою повинна бути стратегія відновлення економіки України. Стратегічними цілями економічного розвитку є необхідність залучення інвестицій у реальний сектор, зростання несировинного експорту, зміна складності економіки завдяки збільшенню частки переробки у ВВП та покращення ситуації на ринку праці. Для кожного із цих пріоритетів потрібний чіткий набір інструментів, які працюватимуть на досягнення цих цілей [1].

Не дивлячись на безпрецедентні виклики війни, економіка України продовжує функціонувати та демонструвати певний рівень адаптивності, а також ознаки повільного відновлення завдяки значній міжнародній підтримці макрофінансової стабільності, діяльності НБУ. Реальний ВВП у I кварталі 2024 зріс на 6,5%, що відчутно перевищило оцінки НБУ. На початку 2024 року в економіці України була відмічена тенденція зростання. Багатьом підприємствам майже за всіма видами діяльності вдалось наростити обсяги виробництва

товарів і послуг, відбулось зростання показників і в енергетичному секторі. Мала місце активізація інвестиційного попиту із подальшим поліпшенням фінансових результатів підприємств завдяки витратам бюджету на безпеку та оборону. Стрімке зростання обсягів будівництва, насамперед нежитлового та інженерних споруд, відбулося за рахунок розбудови фортифікацій та інвестицій підприємств у логістичну інфраструктуру. Збільшенню на початку 2024 року обсягів житлового будівництва та введених в експлуатацію житлових площ сприяла розробка проєктів з відбудови житла. Позитивна динаміка в будівництві сприяла нарощуванню видобутку та виробництва будівельних матеріалів. Спостерігалось й зростання виробництва в низці підгалузей машинобудування, зокрема військового призначення (виробництво військових транспортних засобів, електронної та оптичної продукції тощо).

Важливим у підтримці та розвитку економіки є формування споживчого попиту, який зберігся завдяки поступовому зростанню реальних доходів населення, що у свою чергу забезпечило підтримку роздрібної торгівлі та діяльності різних секторів сфери послуг. Зусиллями різних політичних суб'єктів вдалось домогтись стабільного функціонування морського коридору, що в умовах високих перехідних запасів сприяло певному відновленню металургійного виробництва та видобування руд, нарощуванню обсягів переробки харчової промисловості та активізації роботи транспорту й оптової торгівлі. Водночас, перебої з енергопостачанням в Україні призвели до помітного погіршення ділових і споживчих настроїв, послабили економічну активність в низці енергоємних секторів, таких як харчова промисловість, тваринництво, важка промисловість [2].

Особливим чином стримує економічне відновлення України працедефіцитна кон'юнктура ринку праці. Це стало проблемою, загостреною війною (мобілізацією) та міграційними процесами, які знижують рівень участі чоловіків в робочій силі. Брак працівників для підприємств обмежує можливості їхньої виробничої діяльності.

За даними ООН, у першому півріччі 2024 року кількість українських мігрантів за кордоном зросла до 6,6 млн осіб. Згідно з останніми дослідженням Gradus Research і Deloitte, рівень працевлаштованості попри постійні виклики воєнного часу є високим – 79% опитаних громадян наразі мають роботу і працюють повний або неповний робочий день, з них 58% – працюють понад 30 годин на тиждень, 73% – змінювали вид діяльності, а третина

регулярно підвищує кваліфікацію. Власне перекваліфікація різних соціально-демографічних груп, зокрема жінок та людей старшого віку, зараз може стати одним із інструментів регулювання ринку праці [3].

Для економіки України важливо мати доступ на світові ринки, оскільки сприятливий зовнішній попит допоможе пришвидшити економічне зростання України у майбутньому. Непересічну роль при цьому відводиться розвитку євроінтеграційних процесів. Україна володіє значним виробничим потенціалом як у традиційних галузях (сільському господарстві, добувній та металургійній промисловості), так і високотехнологічному виробництві, однак його використання потребує адаптації законодавчої бази до європейських вимог, а також інвестування у відновлення та оновлення виробничих потужностей.

Сучасними трендами глобалізованої економіки є орієнтація на забезпечення можливостей реалізації цілей сталого розвитку. Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 29 листопада 2024 р. № 1190-р “Деякі питання забезпечення досягнення Цілей сталого розвитку в Україні” затверджено завдання щодо досягнення Цілей сталого розвитку на період до 2030 року та індикатори їх досягнення, які повинні стати орієнтирами у діяльності державних органів у тісній співпраці та координації своєї діяльності [4]. Економічний розвиток є основою для забезпечення реалізації усіх 17 цілей сталого розвитку, однак економіка сьогодні повинна розвиватися на сучасних інноваційних засадах. В Україні внаслідок домінування протягом багатьох років ресурсо- та енергоємних галузей і технологій, сировинної орієнтації експорту та надмірної концентрації виробництва у промислових регіонах сформувалася неефективна та екологічно небезпечна структура управління розвитком. З огляду на це, Україна має міжнародні зобов’язання щодо сталого розвитку, які визначені стратегічними документами ООН. Крім того основою для впровадження інноваційних перетворень в Україні у напрямі сталого розвитку є Угода про асоціацію між Україною та Європейським Союзом [5].

Отже, сьогодні перед Україною поставили значні виклики під впливом зовнішніх загроз та супровідної внутрішньої розбалансованості економіки. Це вимагає від уряду великих зусиль щодо відновлення економіки, подолання економічних та соціальних проблем, зростання рівня та якості життя населення та забезпечення надійного фундаменту для сталого розвитку в країні. На цьому шляху одним із нагальних завдань є демографічний розвиток, регулювання

міграційних процесів з метою відновлення втраченого людського капіталу як потужного ресурсу воєнного протистояння та післявоєнної відбудови країни. Враховуючи зазначене, Стратегію людського розвитку, затверджену Указом Президента України від 2 червня 2021 р. № 225/2021, фахівці пропонують доповнити новою стратегічною ціллю – забезпечення повернення українців на батьківщину. Серед оперативних цілей виокремлено: налагодження взаємодії з урядами країн-реципієнтів щодо розроблення планів репатріації українських біженців війни; організацію якісної інформаційно-консультаційної підтримки процесу повернення біженців; заохочення налагодження та підтримання зв'язків з мігрантами на всіх (у тому числі – особистому) рівнях; адаптацію навчального процесу в середній та вищій школах до потреб поверненців; створення сприятливого психологічного клімату стосовно поверненців усередині України [6]. Провідна роль у цих процесах відводиться державі за активної участі бізнесу та організацій громадянського самоврядування.

Література:

1. Економічна політика України. Відновлення під час війни. Міністерство економіки України. URL: <https://me.gov.ua/News/Detail?lang=uk-UA&id=8520d965-40e6-410f-9216-c5e34ffc4022&title=EkonomicznaPolitikaUkraini-Vidnovlen-niaPidChasViini>
2. Інфляційний звіт. Економічний розвиток. Липень 2024. НБУ. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/IR_2024-Q3.pdf?v=12
3. Дефіцит кадрів в Україні: що скажуть дослідження. URL: <https://pon.org.ua/novyny/11436-deficyt-kadriv-v-ukraini-shcho-kazhut-doslidzhen-nia.html>
4. Кабінет Міністрів України. Розпорядження від 29 листопада 2024 р. № 1190-р. Київ. Деякі питання забезпечення досягнення Цілей сталого розвитку в Україні. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1190-2024-%D1%80#Text>
5. Стратегія сталого розвитку України до 2030 року. URL: https://www.undp.org/sites/g/files/zskgke326/files/migration/ua/UNDP_Strategy_v06-optimized.pdf
6. Оновлення стратегії людського розвитку: аспект репатріації біженців війни. URL: <https://niss.gov.ua/news/komentari-ekspertiv/onovlennya-stratehiyi-lyudskoho-rozvytku-aspekt-repatriatsiyi-bizhentsiv>